

АУДИТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ: ЗМІНИ І НОВОВВЕДЕННЯ

Ю. Якубенко, к.е.н., доцент
Т. Погорєлова, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

З 1 жовтня 2018 року набув чинності Закон України щодо регулювання вітчизняної аудиторської діяльності.

Набуло нового трактування визначення поняття «аудит», що нині звучить як «аудит фінансової звітності» та трактується, як: «... аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам».

Зміни торкнулися не лише трактування поняття, а й взагалі побудови аудиту в Україні. Нині керівним органом виступає не тільки Аудиторська палата України, а й Орган суспільного нагляду (рис.1).

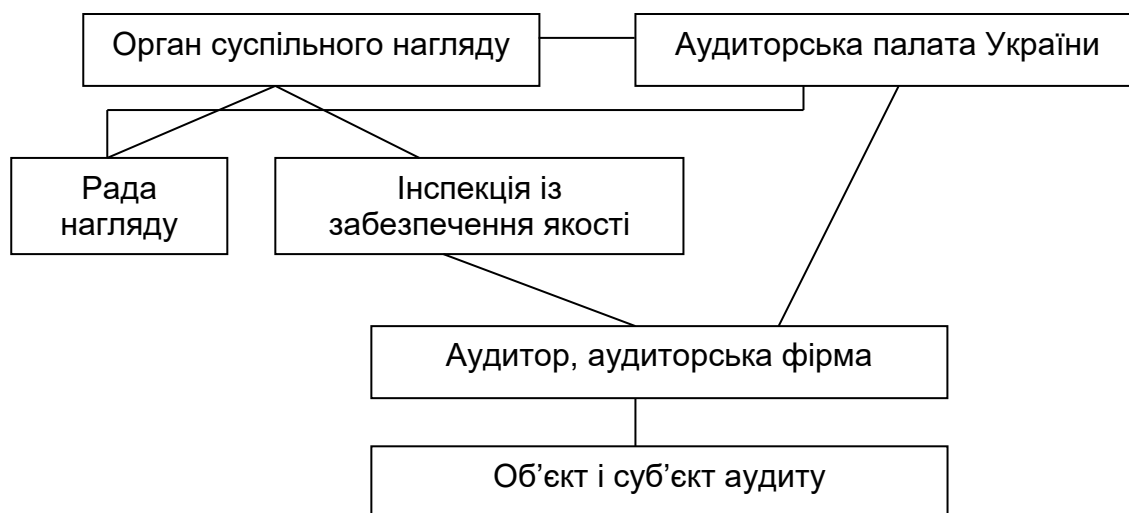

Рис. 1. Побудова аудиторської діяльності в Україні

До складу Органа суспільного нагляду входять: Рада нагляду за аудиторською діяльністю та Інспекція із забезпечення якості. Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю забезпечує здійснення нагляду і несе відповідальність за нагляд за:

- реєстрацією аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;
- впровадженням міжнародних стандартів аудиту;
- контролем за атестацією аудиторів та безперервним навчанням аудиторів, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності;
- контролем якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності;
- дисциплінарними провадженнями щодо аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності;
- застосуванням стягнень.

Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю розглядає справи про адміністративні правопорушення (у тому числі за зверненням користувачів фінансової звітності), пов'язані з порушенням законодавства в частині ненадання інформації до Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю у випадках, передбачених цим Законом, та неоприлюднення фінансової звітності разом з аудиторським звітом.

Рада нагляду складається із семи осіб, по одному представнику від центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, і трьох осіб з числа непрактикуючих осіб.

Склад Ради нагляду затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну

політику у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, за поданням відповідних органів та за результатами конкурсу. Членами Ради нагляду можуть бути тільки непрактикуючі особи, які мають знання та/або досвід роботи у сфері бухгалтерського обліку, аудиту, права. Члени Ради нагляду призначаються строком на 5 років. Одна особа не може бути призначена до складу Ради нагляду більше двох строків поспіль.

До повноважень Ради нагляду належать:

- затвердження публічного звіту діяльності Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю;

- схвалення Статуту Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю та проектів нормативно-правових актів з регулювання аудиторської діяльності;

- нагляд за діяльністю Аудиторської палати України в частині виконання нею делегованих повноважень;

- прийняття рішень про призначення перевірки виконання Аудиторською палатою України делегованих повноважень;

- затвердження та надання Аудиторській палаті України рекомендацій щодо усунення виявлених порушень у діяльності Аудиторської палати України при виконанні нею делегованих повноважень;

- перегляд рішень Аудиторської палати України, прийнятих нею в межах виконання делегованих повноважень, внесення до них змін та у разі обґрунтування недоцільності їх скасування;

- нагляд за діяльністю Інспекції;

- проведення конкурсу та за його результатами призначення Виконавчого директора Інспекції;

- прийняття рішення про порушення дисциплінарної справи щодо аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;

- прийняття рішень про застосування стягнень до аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;

- прийняття рішень про накладення адміністративних стягнень у разі порушення законодавства в частині ненадання інформації до Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю у випадках, передбачених цим Законом, та неоприлюднення фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності разом з аудиторським звітом;

- участь членів Ради нагляду у роботі органів Аудиторської палати України в межах нагляду за виконанням делегованих повноважень;

- отримання інформації від Інспекції, Аудиторської палати України з питань, віднесених до компетенції Ради;

- затвердження графіка перевірок з контролю якості, що плануються до проведення Інспекцією разом з Аудиторською палатою України;

- залучення експертів;

- передача матеріалів до правоохоронних органів;

- схвалення кошторису Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю та звіту про його виконання;

- затвердження кошторису Аудиторської палати України в частині фінансування виконання нею делегованих повноважень;

- перегляд рішень комісії з атестації та їх скасування у разі обґрунтування їх недоцільності.

Інспекцію очолює Виконавчий директор, який призначається Радою нагляду строком на п'ять років. Виконавчим директором може бути непрактикуюча особа, яка має досвід роботи у сфері аудиту, бухгалтерського обліку, права не менше 10 років, бездоганну репутацію, не має конфлікту інтересів. При формуванні умов конкурсу з відбору кандидатури на посаду виконавчого директора Радою нагляду можуть бути встановлені додаткові вимоги до кандидатів на цю посаду. Виконавчий директор призначає та звільняє двох своїх заступників за погодженням з Радою нагляду, а також інспекторів та інших посадових осіб Інспекції відповідно до трудового законодавства. Заступником

Виконавчого директора може бути непрактикуюча особа, яка має досвід роботи у сфері аудиту, бухгалтерського обліку, права не менше семи років, бездоганну репутацію, не має конфлікту інтересів.

До повноважень Інспекції належать:

- проведення перевірок з контролю якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності;

- підготовка проекту публічного звіту за результатами здійснення суспільного нагляду та проведення перевірок з контролю якості аудиторських послуг та оприлюднення звіту, затвердженого Радою нагляду;

- здійснення перевірки, підготовка та надання Раді нагляду проектів рекомендацій для удосконалення реалізації Аудиторською палатою України делегованих повноважень;

- проведення перевірок та реалізація стягнень за дорученням Ради нагляду;

- методологічне забезпечення професійної кваліфікації.

Діяльність Інспекції провадиться відповідно до законодавства та Статуту Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю. Повноваження Інспекції визначаються цим Законом та Статутом Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю в межах повноважень, визначених законом.

На посадових осіб Інспекції поширюється законодавство у сфері запобігання і протидії корупції.

Серед іншого, закон здійснює істотний вплив на обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, за якими здійснюватиме нагляд новостворений регулюючий орган. Закон містить посилені вимоги щодо звіту аудитора підприємств, які становлять суспільний інтерес. Вимоги покликані розширити розуміння зацікавленими сторонами аудиту. Закон також пояснює, яким чином необхідно реагувати на виявлені значні ризики.

У законі міститься перелік неаудиторських послуг, які аудиторю підприємства та всім членам мережі аудиторських фірм заборонено надавати самому підприємству, що становить суспільний інтерес, його дочірнім підприємствам або його материнській компанії.

Також встановлюється ліміт вартості дозволених послуг, не пов'язаних з обов'язковим аудитом підприємства, що становить суспільний інтерес. Вартість послуг не може перевищувати 70% від середньої суми винагороди, раніше отриманої аудитором за послуги з обов'язкового аудиту такого підприємства. Крім того, від підприємств, що становлять суспільний інтерес, вимагається здійснювати ротацію суб'єктів аудиторської діяльності після 10 років надання послуг з обов'язкового аудиту. З можливістю подовження періоду ротації у разі проведення публічного тендеру.

Метою нового законодавства та змін стосовно підприємств, що становлять суспільний інтерес, та їх аудиторів є підвищення якості аудиторських послуг і зміцнення корпоративного управління для всіх зацікавлених сторін. Посилення вимог до звітування та зміцнення нагляду за аудиторською діяльністю, вдосконалення взаємодії з регулюючими органами сприятиме більшій прозорості процесу аудиту та упорядкуванню ринку аудиторських послуг в Україні. Крім того, структурований аудит підприємств, що становлять суспільний інтерес, може виявити більш широкі системні проблеми.

Нові правила щодо професійної незалежності забороняють багато видів неаудиторських послуг, дозволених міжнародно визнаними концептуальними основами надання аудиторських послуг, таких як Кодекс етики Ради з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів (Кодекс РМСЕБ). Ці невідповідності можуть збільшити витратність та складність ведення бізнесу в Україні.